

NOTAT

10. januar 2020
Sag 2019-12519

Bilag 5.2: Udmøntning af midler til klyngeorganisationer koordineret med Uddannelses- og Forskningsministeriet

ERHVERVSSTYRELSEN

Vejlsøvej 29
8600 Silkeborg

På bestyrelsesmøde den 24. september 2019 anmodede bestyrelsen sekretariatet om at fortsætte dialogen med Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM) med henblik på at udarbejde en samarbejdsmodel for udmøntning af midler til en klyngeindsats i perioden 2021-2024. I nærværende bilag foreslås en samarbejdsmodel udarbejdet sammen med UFM, der betinges af godkendelse af både bestyrelsen og uddannelses- og forskningsministeren.

Tlf. 35 29 17 17
CVR-nr 10 15 08 17
E-post deb@erst.dk
www.erst.dk

Bilaget fokuserer på bestyrelsens beslutninger om, hvilke klyngeaktiviteter bestyrelsen vil finansiere, nedsættelse af et underudvalg til at behandle indstillinger om tildeling af bestyrelsens midler, hvordan indsatsen finansieres og en tidslinje for den videre proces i samarbejdet med UFM i 2020.

ERHVERVS MINISTERIET

Samarbejdet mellem bestyrelsen og UFM understøtter en mere enkel, tilgængelig og overskuelig indsats for virksomhederne, mens klyngeorganisationerne tilbydes en forenklet proces ved tildeling af midler samt øget koordination og sammenhæng på tværs mellem statslige bevillingsgivere.

Med samarbejdsmodellen realiseres umiddelbart følgende forenklingsgevinster:

- Finansierede aktiviteter koordineres, så de komplementerer hinanden ift. virksomhedernes behov mv.
- Ansøgere skal kun lave én ansøgning til det fælles opslag, hvilket giver en mere effektiv proces
- Der udarbejdes fælles krav og kriterier for ansøgningen, hvilket understøtter overskuelighed og sammenhæng
- Fælles faglig bedømmelse vedr. valget af klyngeorganisationer forud for beslutning herom i UFM
- Strategisk styringsdialog med klyngeorganisationer via sekretariat og UFM
- Mulighed for samarbejde om effektmåling og dataindsamling undersøges
- Der anvendes særskilte bevillinger, støttevilkår og rapportering, men processer mv. koordineres, hvilket giver ensartet tidskade samt fleksible muligheder for brugen af bestyrelsens midler

Hovedformål med klyngeindsatsen

Hovedformålet med klyngeindsatsen er at styrke innovation i virksomheder inden for de udpegede erhvervs- og teknologiområder, særligt i SMV'er. Det sker ved at styrke samarbejdet om innovation mellem virksomheder og med videninstitutioner, offentlige myndigheder og andre aktører med indflydelse på erhvervslivets innovation lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

Klyngeindsatsen skal være landsdækkende og bidrage til overførsel og deling af viden, teknologi og processer, der skaber værdi for virksomhederne. Stærke klyngeorganisationer skal fungere som neutrale og uafhængige samarbejdsplatforme, der binder økosystemer sammen på tværs af landet for dermed at forbedre virksomhedernes produktivitet, internationalisering og konkurrenceevne.

Klyngeorganisationernes aktiviteter

Klyngeorganisationernes hovedopgave er at gennemføre kollektive aktiviteter, der fremmer videnerførsel og samarbejde om innovation mellem virksomheder og med forsknings- og videncenterer samt andre aktører i deres økosystem. Der lægges op til, at midlerne fra bestyrelsen og UFM skal understøtte hovedopgaven, og at øvrige aktiviteter klyngeorganisationen udfører, skal ligge i naturlig forlængelse heraf. Med hovedopgaven for øje skal aktiviteterne:

- Tage udgangspunkt i virksomhedernes behov i relation til innovation og erhvervsanvendelse af viden fra forsknings- og teknologimiljøer
- Have en kollektiv karakter med henblik på særligt at fremme samarbejde om innovation og skal som helhed være landsdækkende og decentralt tilgængelige for målgruppen i hele landet
- Tilrettelægges og gennemføres på koordineret vis med lokale, regionale og statslige aktører inden for erhvervs- og innovationsfremme
- Have til formål at styrke videnformidling mellem virksomheder og involverede videninstitutioner, herunder GTS'er, universiteter og øvrige videregående uddannelsesinstitutioner.

Samarbejde med UFM om fremtidens klyngeindsats

Det foreslåede samarbejde om udmøntning af midler til klyngeorganisationer koordineres tæt mellem bestyrelsen og UFM og understøtter sammenhæng mellem den decentrale erhvervsfremme og den statslige innovationsindsats. Forslaget flugter desuden sigtelinjerne for bestyrelsens udmøntning af midler til klyngeindsatsen, der fremgår af udkast til strategi for decentral erhvervsfremme 2020-2023. Udbuddet af midler vil ske via fælles annoncering med to primære formål:

1. Valg af klyngeorganisationer: Det følger af lov om erhvervsfremme, at udvælgelsen af de konkrete klyngeorganisationer foretages af uddannelses- og forskningsministeren. Via samarbejdsmodellen får bestyrelsen indirekte indflydelse på valget af klyngeorganisationer via fælles formulerede krav og kriterier og et fagligt samarbejde om vurdering af ansøgninger.

2. Tildeling af midler til klyngeorganisationer fra bestyrelsen og UFM: Den foreslåede samarbejdsmodel tager udgangspunkt i komplementære indsatser, hvor midler fra UFM støtter fremme af vidensbaseret innovation, og bestyrelsen finansierer mere virksomhedsrettede innovationsaktiviteter. Der lægges op til, at den konkrete tildeling af midler til de udvalgte klyngeorganisationer sker særskilt af hhv. UFM og bestyrelsen ved separate indstillinger af midler, særskilte regler og retningslinjer samt rapportering. Bestyrelsen beslutter dermed selv, hvordan den vil fordele sine egne midler til de valgte klyngeorganisationer, og hvilke aktiviteter disse midler skal finansiere. Processen er som nævnt koordineret mellem UFM og sekretariatet, og alle skridt vil foregå inden for rammerne af en fælles tidslinje, hvilket vil lette arbejdet for ansøgere.

Centrale krav og kriterier

Samarbejdsmodellen bygger på en række krav og vurderingskriterier formuleret i fællesskab mellem UFM og bestyrelsen. Disse krav og kriterier styrer UFM's valg af klyngeorganisationer og hhv. bestyrelsens og UFM's tildeling af midler. Kravene skal være opfyldt for at komme i betragtning til midler. Kriterierne udgør det bedømmelsesgrundlag, som ansøgere, der opfylder kravene, vurderes på.

Centrale krav er, at klyngeorganisationen:

- Er én privat, selvstændig juridisk enhed med eget CVR-nummer, der arbejder på et almenyttigt grundlag. Dvs. den kan ikke juridisk operere i eller under andre organisationer, fx erhvervshuse, videninstitutioner, kommuner, brancheorganisationer mv., og der kræves reelle fusioner mellem eksisterende klyngeorganisationer, hvis de vil varetage klyngeindsatsen sammen
- Opererer på et robust økonomisk og organisatorisk grundlag
- Har deltagelse i bestyrelse fra både virksomheder og videninstitutioner
- Er guldcertificeret eller har en plan mhp. opnåelse af guldcertificering hurtigst muligt i indsatsperioden¹
- Gør sine ydelser tilgængelige på Virksomhedsguiden

I vurderingskriterierne vil der blive lagt vægt på følgende forhold, hvor de to førstnævnte kriterier vægtes tungest:

- Organisering, kompetencer og kapacitet, bl.a. governance, finansieringsmodel, egenkapital mv. Det vil være muligt at sikre decentral tilgængelighed vha. flere geografiske placeringer, fx via regionale filialer eller samlokalisering med andre erhvervsfremmeaktører
- Kvalitet og egnethed af aktiviteter, bl.a. forankring i målgruppens behov, bidraget til produktivitet, konkurrenceevne og internationalisering, tilgængelighed i hele landet, udbredelse af innovationsaktiviteter samt tilgang til digitalisering, grøn omstilling og andre tværgående emner

¹ I European Cluster Excellence Initiative garanterer guld, at der er en solid medlemsbase, tæt dialog med medlemmer, stærk organisation, kvalificeret ledelse, services målrettet virksomheder og en strategi udviklet sammen med erhvervslivet.

- Placering i erhvervs- og innovationsfremmesystemet, bl.a. fagligt fokusområde og planer for henvisning til og koordination med relevante aktører og ordninger, herunder de tværkommunale erhvervshuse
- Partnerkredsen, herunder bl.a. deltagelse af virksomheder, videninstitutioner og andre aktører fra økosystemet

Tilgængelighed i indsatsens aktiviteter i hele landet er et vigtigt forhold for en vellykket indsats, hvilket indgår i vurderingen af kriteriet om organisering, kompetencer og kapacitet. Det hænger sammen med, at det af udkastet til bestyrelsens strategi fremgår, at virksomhedernes behov skal styre det geografiske fokus i bestyrelsens klyngeindsats, og at klyngeorganisationerne skal række ud til hele målgruppen på tværs af landet. Det forventes dels, at det vil være mest relevant og effektivt for klyngeorganisationerne at opnå tilgængelighed på forskellig vis, og dels at deres geografiske fokus vil være forskelligt. Det skyldes primært, at koncentrationen af virksomhederne inden for de erhvervs- og teknologiområder, som klyngeindsatserne målrettes, varierer mellem de enkelte landsdele, og at nærhed til vigtige aktører i de respektive økosystemer, fx bestemte videninstitutioner, spiller en rolle for bl.a. samarbejdsmuligheder.

Klyngeindsats på yderligere spirende områder

Det fremgår af bestyrelsens strategi, at der i åben konkurrence kan udpeges et mindre antal yderligere spirende områder. Der lægges op til, at denne proces håndteres som en del af det samlede samarbejde ved, at ansøgninger til en klyngeindsats på yderligere spirende områder vurderes på de samme kriterier som øvrige ansøgninger, idet der tages hensyn til, at der kan være tale om mindre modne klyngeorganisationer. Ansøger skal anskueliggøre, at det spirende område er relevant til en klyngeindsats ud fra bestyrelsens strategiske pejlemærker for spirende områder, dvs. dynamik og skalerbarhed, globale makrotendenser og nye teknologier samt stærke forsknings- og videnmiljøer. Det skal demonstreres, at en klyngeindsats imødekommer behov hos en kritisk masse af virksomheder og har aktiv deltagelse af stærke danske forsknings- og videnmiljøer.

Klyngeaktiviteter finansieret af bestyrelsen

Aktiviteter finansieret af bestyrelsen skal understøtte strategi for decentral erhvervsfremme 2020-2023. Et særligt fokus foreslås på virksomheder, der endnu ikke har innovationsaktiviteter eller alene innoverer ved egen kraft, så potentialet i samarbejdsbaseret innovation indfris i en bredere målgruppe i hele landet.

Det foreslås, at følgende vilkår ledsager bestyrelsens finansiering: Aktiviteterne skal involvere mindst to aktører fra det pågældende økosystem, hvoraf én skal være en virksomhed. Dermed åbnes bl.a. for rene B2B-aktiviteter og facilitering af samarbejde mellem en virksomhed og en videninstitution, hvilket i dag generelt ikke er muligt med innovationssamarbejder finansieret af strukturfondene og ligeledes ikke ventes muligt via den nye bevilling fra UFM, hvor der i begge tilfælde kræves mindst to virksomheder og en videninstitution. Bestyrelsens vilkår vil derved give klyngeorganisationer et forenklet handlingsrum i

den virksomhedsrettede indsats med gode muligheder for at tilrettelægge aktiviteterne på flere og mere fleksible måder tilpasset virksomhedernes behov.

Der vil desuden være vilkår knyttet til en privat medfinansieringsandel, der fastsættes nærmere ved annonceringen.

Det foreslås, at der kan søges midler til aktiviteter inden for følgende områder:

- Innovationssamarbejder mhp. nye produkter, processer og løsninger
- Internationalisering, herunder forberede og gennemføre samarbejde med partnere i ind- og udland med henblik på samarbejde om innovation i virksomheder på tværs af landegrænser
- Vidensspredning og formidling, bl.a. ifm. virksomhedernes innovationsrelaterede kompetencebehov og i tilknytning til at håndtere udfordringer og gribe muligheder vedrørende grøn og digital omstilling
- Styrke adgangen til finansiering af innovationsaktiviteter, bl.a. via nationale og internationale offentlige og private ordninger og investorer
- Inddragelse og tilrettelæggelse af aktiviteter for iværksættere, bl.a. samarbejde med iværksættermiljøer og deltagelse i inkubatorer/acceleratorer
- Netværksskabelse på tværs af virksomheder og andre aktører, bl.a. faglige netværk, seminarer mv.
- Udvikling af organisationen, bl.a. strategi, planlægning og ledelse af klyngeaktiviteter mv.

Indstilling om midler fra bestyrelsen – nedsættelse af underudvalg

Når UFM har indstillet klyngeorganisationerne til udvælgelse ved uddannelses- og forskningsministeren, vil sekretariatet til bestyrelsen indstille forslag om fordelingen af bestyrelsens midler til disse klyngeorganisationer.

Der skal tages stilling til, hvordan bestyrelsen ønsker at behandle sekretariatets indstillinger, da behandlingen heraf, der afhænger af aktørvalget i UFM, ikke ventes at passe ind i kadencen omkring bestyrelsens møde den 24. september, jf. ændring i møderække bilag 6.3.

For at skabe rammer for dybdegående bestyrelsesbehandling og timingmæssig fleksibilitet i forhold til processen omkring UFM's aktørvalg foreslås det, at bestyrelsen uddelegerer kompetencen til at behandle indstillingerne fra sekretariatet til et underudvalg bestående af mindst tre bestyrelsesmedlemmer, jf. forretningsordenen § 7, stk. 2. Det foreslås i forlængelse heraf, at bestyrelsen beslutter at videreføre underudvalget med deltagelse af Per Michael Johansen, Peter Rahbæk Juel og Nicolai Hansen, og at det ledes af formand Jakob Riis. Udvalgets arbejde i 2020 vil ligge i naturlig forlængelse af udvalgmøderne i 2019. Udvalget vil formentlig skulle mødes én gang primo september 2020.

Med underudvalget vil bestyrelsen have mulighed for at koordinere tildelingen af sine midler til de klyngeorganisationer, som UFM udvælger. Den samlede bestyrelse orienteres om udmøntningen efterfølgende.

Finansiering af klyngeindsats

UFM ventes at afsætte ca. 80 mio. kr. årligt til klyngeaktiviteter i 2021-2024. Der lægges op til, at bestyrelsen ligeledes fastlægger og udmelder en intention om at finansiere klyngeindsatsen i den samme 4-årige periode med et tilsvarende beløb, dvs. ca. 80 mio. kr. årligt, med forbehold for de årlige finanslove og nye strukturfondsprogrammer. Det foreslås, at bestyrelsen i en indledende 2-årig periode finansierer sin klyngeindsats i 2021 og 2022 med de decentrale erhvervsfremmemidler, der årligt afsættes på finansloven. I praksis vil det være midler hørende til finanslovene i 2020 og 2021. Herefter kan bestyrelsen vælge fortsat at finansiere indsatsen med decentrale erhvervsfremmemidler (med forbehold for midler på finanslovene) eller evt. overgå til finansiering via strukturfondsmidler afhængigt af regionalfondsprogrammet for 2021-2027.

Bestyrelsen kan ikke finansiere klyngeindsatsen med strukturfondsmidler i hele den 4-årige periode. I indeværende programperiode (2014-2020) er der ikke tilstrækkelige midler, og midlerne i den nye programperiode (2021-2027) vil formentlig først være til rådighed i løbet af 2021, hvorefter de skal konkurrenceudsættes. Samlet betyder det, at der tidligst fra 2023 kan være mulighed for finansiering med strukturfondsmidler til klyngeaktiviteter.

Ovennævnte finansieringsforslag resulterer i en fælles annoncering mellem UFM og bestyrelsen. UFM udbyder midler med en fireårig horisont, hvorved klyngeorganisationerne udvælges for en fireårig periode. Bestyrelsen finansiering vil ligeledes være for en 4-årig periode, men betinget af de pågældende års finanslove, samt mulighederne i næste strukturfondsperiode. Efter knap to år vil sekretariatet forelægge bestyrelsen forslag til finansieringsløsning for 2022-2023. Der lægges op til, at bestyrelsens udmøntning af midler til anden halvdel af indsatsperioden koordineres med UFM i tråd med samarbejdet om udmøntningsprocessen i 2020.

Styringsdialog og administration

Der lægges op til, at sekretariatet og UFM vil foretage en koordineret styringsdialog med klyngeorganisationerne om deres aktiviteter i bevillingsperioden vedrørende udfordringer, potentialer, performance mv. med udgangspunkt i årlige handlingsplaner. Endvidere undersøges muligheden for fælles dataindhentning og anvendelse for eventuelt at igangsætte evaluering og effektmåling.

Dermed følges løbende op på klyngeindsatsen i form af årlige handlingsplaner, guldcertificering (eller arbejdet henimod denne) og registerbaseret effektmåling. Disse elementer vurderes at udgøre et godt og bredt grundlag for styringsdialogen. På det grundlag foreslås det, at der i udgangspunktet ikke gennemføres ordinære projektevalueringer af de enkelte klyngebevillinger, der gives af bestyrelsen. Det kan senere overvejes at gennemføre en tværgående temaevaluering af indsatsen, hvilket bestyrelsen i så fald skal afsætte yderligere midler til.

Videre proces

For at give klyngeaktørlandskabet, hvor flere aktører i foråret 2020 står over for væsentlige organisatoriske og strukturelle ændringer som følge af konsolideringsprocesser, så god tid som muligt til at tage hensyn til de centrale krav i opslaget, foreslås det, at den forventede tidsplan og de centrale krav til potentielle ansøgere kommunikeres umiddelbart efter bestyrelsesmødet, dvs. før selve bestyrelsesreferatet.

Hvis bestyrelsen nedsætter et underudvalg, planlægges arbejdet heri snarest. Underudvalget skal forventeligt kunne træde sammen primo september.

Et fælles annonceringsmateriale, der beskriver krav, kriterier, aktivitetsmuligheder mv., formuleres efter bestyrelsesmødet i samarbejde med UFM.

Midlerne forventes annonceret primo marts 2020. Ansøgningsperioden ventes at være tre måneder med henblik på, at ansøgninger er færdigbehandlet i september. Bestyrelsen vil i 2021 blive forelagt et oplæg til finansiering i 2022 og 2023.

Foreløbig tidsplan for 2020.

Jan.-feb.	Mar.-maj	Jun.-aug.	Sep.	Okt.-dec.
Sekretariat og UFM forbereder annoncering og kommunikerer med mulige ansøgere	Ansøgningsperiode og vejledningsmøder	Sekretariat og SIU behandler ansøgninger, stiller afklarende spørgsmål mv.	Valg af klyngeorganisationer i UFM og tildeleling af midler fra DEB hertil via underudvalg	Koordineret med UFM aftaler sekretariatet handlingsplaner for 2020 med klyngeorganisationer